

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЗАГАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ:
ПРИНЦИПИ ТА ПРОЦЕСИ"
для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
денної форми навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту.
Протокол № 3 від 16.10.2014 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: Третьяк О. П.
Сідоренко В. В.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Загальне управління: принципи та процеси" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. О. П. Третьяк, В. В. Сідоренко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 56 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання.

Вступ

Сьогодні ми сприймаємо медичні послуги як одне з найяскравіших явищ сучасності, яке дійсно проникає в усі сфери життя та змінює навколишнє середовище. Менеджмент в охороні здоров'я стає одним із важливих факторів економіки, який становить собою сукупність відносин, єдність зв'язків та явищ, які супроводжують людину в процесі управління медичними послугами.

Управління медичними закладами в Україні залишається одним з найбільш консервативних і будується здебільшого за принципами командно-адміністративної системи, що призвело до невідповідності розвитку медичних послуг реальним потребам та зниженню їх якості. Прийняття управлінських рішень залишається прерогативою державних і відомчих організацій, а методи управління не відповідають сучасним вимогам. Одним із найбільш болючих та невирішених питань у сфері охорони здоров'я є проблема кадрового забезпечення.

Нині в Україні керівниками медичних закладів переважно працюють досвідчені та висококваліфіковані лікарі, які не мають спеціальної підготовки з питань управління закладами охорони здоров'я. Міжнародний досвід країн з розвинутою системою охорони здоров'я свідчить про доцільність керівництва медичними закладами фахівцями з медичного менеджменту, які будуть забезпечувати раціональну фінансово-господарську діяльність у багатопрофільних медичних установах та розвиток медичного бізнесу в країні. Цим зумовлена необхідність вивчення навчальної дисципліни "Загальне управління: принципи та процеси", яка входить до варіативного блоку навчальних планів підготовки фахівців напряму підготовки "Менеджмент" професійного спрямування "Менеджмент організацій".

Метою вивчення дисципліни є формування системи базових знань щодо теоретичних засад та організаційно-методичних основ з менеджменту в закладах охорони здоров'я, способів, механізмів та інструментарію системного управління підприємством в умовах розвитку сучасного суспільства.

1. Опис навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни "Загальне управління: принципи та процеси"

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 0306 "Менеджмент і адміністрування"	За вибором	
Змістових модулів – 3	Напрямок підготовки 6.030601 "Менеджмент"	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 216		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 + 3; самостійної роботи студента – 2+5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Семестр	
		5-й	6-й
		Лекції	
		34 год	28 год
		Практичні, семінарські	
		34 год	14 год
		Самостійна робота	
		40 год	66 год
Вид контролю: залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 103,7 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування системи базових знань щодо теоретичних засад та організаційно-методичних основ з менеджменту в закладах охорони здоров'я, способів, механізмів та інструментарію системного управління підприємством в умовах розвитку сучасного суспільства.

Завданнями викладання дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- сутності, мети та функцій управління в галузі охорони здоров'я;
- реалізації загальних функцій управління шляхом здійснення переважно адміністраторських та операторських і частково евристичних процедур праці;

- прийняття оперативних рішень у межах своєї компетенції;
- функціональної та інформаційної підготовки рішень;
- оперативного управління підрозділами – лінійними (основна діяльність) або функціональними (підготовча та допоміжна діяльність), а також самостійними організаціями, які, переважно, не мають апарату управління.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність, функції та закони менеджменту. Цілі та завдання менеджера в закладах охорони здоров'я;

- рівні управління та відповідні до них менеджери у лікувальних закладах різного масштабу;

- підходи до управління в сучасній концепції менеджменту;

- загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я;

- моделі організації охорони здоров'я в різних країнах світу;

вміти:

- використовувати досвід лікарняних кас у сучасному процесі перебудови галузі охорони здоров'я;

- усвідомлювати необхідні якості, здібності, загальні та професійні вміння менеджерів на різних рівнях управління;

- визначати функції та місце менеджера в системі управління;

- ідентифікувати підходи в сучасному менеджменті;

- ідентифікувати сучасні моделі організації охорони здоров'я;

визначати та використовувати принципи медичної та фармацевтичної етики;

використовувати досвід організації охорони здоров'я різних країн світу в сучасних умовах управління організацією.

"Загальне управління: принципи та процеси" – навчальна дисципліна, яка розглядає особливості управління в галузі охорони здоров'я з метою ефективної організації діяльності надання медичних послуг.

Об'єктом навчальної дисципліни є управлінська діяльність менеджера, який працює у складі медичної організації.

Предметом навчальної дисципліни є закони та загальні принципи управління, які визначають порядок формування, функціонування та розвиток систем управління медичними організаціями.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає після прослуховування більшості навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Економіка і фінанси підприємства", "Соціологія", "Економічна теорія", "Менеджмент", "Статистика". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Маркетинг", "Менеджмент персоналу", "Стратегічне управління", "Менеджмент організацій", "Організація праці менеджера", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять.

Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Самостійна робота студентів зі спеціальною літературою сприяє більш детальному вивченню матеріалу дисципліни.

Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ЗУПП* 1	Розробляти ефективні рішення на основі застосування методів та законів медичного менеджменту, обґрунтованого планування, засобів мотивації, принципів ефективного контролю та передового досвіду в галузі охорони здоров'я	Застосовувати закони та принципи медичної практики у процесі розробки управлінського рішення
		Здійснювати планування системи заходів із забезпечення необхідної якості медичного обслуговування перед прийняттям управлінського рішення
		Розробляти тактичні цілі функціонування підсистем закладів у галузі охорони здоров'я в умовах конкуренції
		Застосовувати різні засоби мотиваційного впливу на підлеглих у галузі охорони здоров'я
		Здійснювати контроль операцій процесу обслуговування населення медичними послугами на основі технології в галузі охорони здоров'я
		Здійснювати аналіз передового досвіду охорони здоров'я у процесі розробки управлінського рішення
ЗУПП 2	Приймати оптимальні управлінські рішення в різних умовах діяльності, враховуючи специфіку роботи установ у галузі охорони здоров'я	Використовуючи різні джерела інформації, формувати інформаційне забезпечення закладів у галузі охорони здоров'я
		Виходячи з критеріїв соціально-економічної та лікувально-оздоровчої ефективності та екологічної безпеки на основі наукових методів і моделей приймати ефективні управлінські рішення
		На основі сучасного програмного забезпечення та специфічних програм медичної статистики використовувати ЕОМ для оптимізації рішень у галузі охорони здоров'я
		Прогнозувати управлінські рішення з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища, статистичних даних щодо здоров'я населення України, демографічних показників на діяльність установ у галузі охорони здоров'я

1	2	3
		Забезпечувати участь у прийнятті рішень працівників усіх рівнів
ЗУПП 3	Здійснювати обґрунтування прийняття управлінських рішень та їх реалізацію в галузі охорони здоров'я	Використовуючи принципи та методи управлінської праці в установах охорони здоров'я, здійснювати оцінку системи показників економічної ефективності
		З урахуванням особливостей використання показників у галузі охорони здоров'я обґрунтовувати вибір найбільш економічних форм надання медичних послуг
		На основі сучасних методик визначати ефективність використання ресурсів, обґрунтувати шляхи їх заощадження
		Формувати напрями підвищення ефективності управлінських рішень медичного закладу

* – Загальне управління: принципи та процеси

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я

Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту

1.1. Сутність категорій "управління", "менеджмент", "підприємництво". Суб'єкт та об'єкт управління. Менеджери та підприємці: ролі та характерні особливості. Завдання та принципи менеджменту в охороні здоров'я.

1.2. Рівні управління та групи менеджерів у галузі охорони здоров'я. Категорійний апарат менеджменту. Функції менеджерів охорони здоров'я в залежності від рівня управління.

Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я

2.1. Історичні етапи розвитку організації охорони здоров'я у Стародавньому світі. Управління медичною практикою: Месопатамія, Персія, Стародавня Індія, Стародавній Китай, Стародавня Греція. Принципи медичної практики, запроваджені Гіппократом. Гіппократ та "Гіппократів збірник". Основні напрями розвитку медицини в після-гіппократів період.

2.2. Організація охорони здоров'я у VII – XVII ст. Створення багаточисельних чернечих орденів. Відкриття перших університетів. Перші шпиталі у Німеччині. Закладено систему протиепідемічних заходів.

2.3. Історія організації охорони здоров'я в Україні. Категорії медиків за часів Київської Русі. Внесок Антонія, Агапіта Печерського, Ярослава Мудрого, Петра Могили в розвиток медичної справи. Виникнення козацької медицини. Заводські та об'єднані лікарняні каси в Україні. Створення системи страхової медицини. Вплив особистості Сталіна на систему охорони здоров'я в Україні.

2.4. Історія розвитку аптекарської справи. Внесок Гіппократа в розвиток аптекарської справи. Вплив алхімії на лікознавство Європи. Відкриття першої аптеки у Багдаді та в інших країнах Європи. Внесок Парацельса в розвиток фармацевтичної справи. Розвиток фармацевтичного виробництва. Перша аптека у Львові. Види аптек наприкінці XVIII – початку XIX ст. 1920 – 1921 рр. – період спадку фармації України. Етапи формування фармацевтичної освіти в Україні. Закон України "Про лікарські засоби". Фармацевтична галузь України.

Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я

3.1. Загальні принципи формування моделі охорони здоров'я. Перелік медичних послуг, які повинні надаватися населенню. Показники, які є ознаками організації управління охороною здоров'я. Параметри, які відображають головні економічні особливості організації управління охороною здоров'я. Загальні міжнародні економічні моделі охорони здоров'я. Сутність солідарної та лібертарної ідеології. Тенденції розвитку моделей охорони здоров'я в XXI ст.

3.2. Види моделей організації охорони здоров'я. Ринкова модель організації охорони здоров'я. Соціальна модель охорони здоров'я

(Бісмарка, Беверіджа, Семашко). Суспільно-приватна модель охорони здоров'я (Медикейт та Медикер). Переваги та недоліки кожної моделі.

3.3. Медичне страхування як система організаційних та фінансових заходів. Сутність, форми та завдання медичного страхування. Обов'язкове та добровільне медичне страхування. Джерела фінансування кожної форми. Огляд ринку медичного страхування в Україні. Тенденції медичного страхування в Україні.

Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу

4.1. Організація охорони здоров'я в країнах з розвинутою системою медичної допомоги (Франція, Великобританія, Німеччина, Канада, США та ін.). Особливості, переваги та недоліки.

4.2. Організація охорони здоров'я в країнах із системою медичної допомоги, що розвивається. (Польща, Естонія, Болгарія, Угорщина, Чеська Республіка, Росія). Особливості, переваги та недоліки.

4.3. Фармацевтична діяльність у різних країнах світу. Особливості фармацевтичної діяльності Данії, Японії, Великобританії, Угорщини, Естонії, Болгарії, Польщі, В'єтнаму, Кенії та Нідерландів. Особливості регулювання фармацевтичної діяльності в країнах ЄС. Сутність провідних директив ЄС. Співробітництво з ВООЗ. Сутність Європейської Фармакопеї. Загальноєвропейські стандарти національних систем фармаконагляду країн-учасниць ЄС.

Змістовий модуль 2. Організації у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління

Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні

5.1. Законодавчі акти, які регламентують принципи державної політики в охороні здоров'я. Закон України "Онови законодавства про охорону здоров'я". Шляхи реалізації прав всіх громадян у галузі охорони здоров'я. Основні завдання та функції Міністерства охорони здоров'я України. Закон України "Про лікарські засоби". Програми реорганізації медичної допомоги в Україні "Перспектива – 2010" та Національної програми на виконання Указу Президента України від 6 грудня 2005 р.

№ 1694/2005 "Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення".

5.2. Система охорони здоров'я в Україні. Органіграма системи охорони здоров'я України. Рівні структури охорони здоров'я України: (національний, регіональний, субрегіональний). Управління закладами первинної та вторинної ланки національної системи охорони здоров'я. Основні принципи надання первинної лікувально-профілактичної допомоги. Проблеми первинної медико-санітарної допомоги населенню. Впровадження Державної програми розвитку медико-санітарної допомоги.

Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління

6.1. Поняття про організацію. Сутність та основні риси формальної організації. Зовнішнє середовище організації та її характеристики. Внутрішні змінні організації та їх характеристики. Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Процес делегування повноважень і відповідальності.

6.2. Сутність та основні риси діяльності організацій охорони здоров'я. Сутність закладів охорони здоров'я. Некомерційні (фонд, установа, державна корпорація, громадська організація) та комерційні заклади охорони здоров'я. Організація та порядок надання послуг у закладах охорони здоров'я. Зовнішнє середовище закладів охорони здоров'я. Класифікаційні ознаки закладів охорони здоров'я. Функції лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я.

6.3. Класифікація закладів охорони здоров'я (за сферою діяльності та за організаційно-правовою формою діяльності). Лікувально-профілактичні заклади. Суб'єкти системи медичної допомоги. Структура та функції обласної, центральної районної та міської лікарні. Заклади охорони здоров'я з надання спеціалізованої медичної допомоги, з надання медичної та соціальної допомоги, з надання невідкладної медичної допомоги, санітарно-курортні заклади.

Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі

7.1. Історія розвитку сестринської справи на сучасному етапі. Галузева програма розвитку сестринської справи та основні напрямки її реалізації. Розвиток системи професійної освіти та кадрової політики в

області сестринської справи. Розвиток наукових досліджень, професійних сестринських об'єднань та союзів. Інформаційне забезпечення та управління сестринською діяльністю.

7.2. Основи управління сестринським персоналом. Основні завдання менеджменту в сестринській справі. Організаційна структура та механізми управління. Суб'єкти та об'єкти сестринського персоналу та вимоги, які до них пред'являються. Принципи, методи та функції управління сестринським персоналом.

Змістовий модуль 3. Особливості сучасного управління медичними закладами

Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення

8.1. Загальне поняття про лікарські засоби. Сутність та види лікарських засобів: готові, субстанції, гомеопатичні, препарати крові, імунобіологічні препарати, лікарські косметичні засоби. Біологічні активні добавки. Загальні поняття про обіг лікарських засобів.

8.2. Суб'єкти системи забезпечення лікарськими засобами (виробники, посередники, організації-споживачі, індивідуальні покупці). Підприємства-виробники лікарських засобів. Загальні вимоги до виробництва, сертифікації та маркування лікарських засобів. Тенденції фармацевтичного ринку України.

8.3. Фірми з оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Класифікація фірм з оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Сутність та мета аптек. Структура і функції аптек. Організаційні вимоги до діяльності аптек.

Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності

9.1. Передумови руху в області соціальної відповідальності. Загальна оцінка здоров'я популяції. Показники охорони здоров'я. Складові способу життя. Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), мінімальні та максимальні значення цього індексу. Індекс людського розвитку в деяких країнах СНД.

9.2. Основні поняття соціальної медицини та світові тенденції в розвитку систем охорони здоров'я. Сутність соціального та зовнішнього середовища. Соціальна взаємодія та можливості соціалізації людини.

Залежність здоров'я від приналежності до соціального класу. Моделі, що описують вплив культури на здоров'я людини і відрізняються за співвідношенням значущості біологічних, психодинамічних і культурних чинників. Форми та інструменти реалізації корпоративної соціальної відповідальності. Проблеми і перспективи розвитку корпоративної відповідальності в Україні.

Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє

10.1. Розвиток трансляційної медицини. Сутність трансляційної медицини. Видатні досягнення медико-біологічної науки. Наукові досягнення і результати клінічного спостереження видатних вчених в медичну практику. Основоположники сучасної молекулярної медицини: хімік-кристалограф Лайнус Полінг і біолог Вернон Інграм. Відкриття структури ДНК. Віхи науково-практичного прогресу допоміжних репродуктивних технологій.

10.2. Впровадження досягнень фундаментальних наук у практику. Закон Стівенсона-Уайдлера про технологічні інновації. Принципи трансляційної медицини. Взаємодія вчених і практичних лікарів. Учасники трансляційної медицини. Умови, які необхідні для впровадження досягнень фундаментальної науки. Фактори, які гальмують впровадження фундаментальної науки.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок навчальної дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з трьох змістових модулів (табл. 4.1).

**Структура залікового кредиту навчальної дисципліни
"Загальне управління: принципи та процеси"**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекційні	практичні, семінарські	самостійна робота
			підготовка до занять	
Змістовий модуль 1. Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я				
Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	16	6	4	6
Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	22	8	6	8
Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	26	8	8	10
Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	28	8	12	8
Разом за змістовим модулем 1	92	30	30	32
Змістовий модуль 2. Організації у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління				
Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	16	4	4	8
Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	24	6	4	14
Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі	22	6	2	14
Разом за змістовим модулем 2	62	16	10	36
Змістовий модуль 3. Особливості сучасного управління медичними закладами				
Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	26	6	4	16
Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	22	6	2	14
Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	14	4	2	8
Разом за змістовим модулем 3	62	16	8	38
Усього годин	216	62	48	106

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів із даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я			
<p><i>Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту.</i></p> <p><i>Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я</i></p>	<p><i>Семінарське заняття на тему: "Особливості розвитку теорії та практики медичного менеджменту: історичний та сучасний аспекти":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив ринку на діяльність менеджера в галузі охорони здоров'я. 2. Особливості управління в системі охорони здоров'я. 3. Основні особливості медичної практики в Стародавній Індії, Месопатамії та Персії. 4. Організація охорони здоров'я в Стародавній Греції. 5. Основні досягнення системи охорони здоров'я Стародавнього Риму. 6. Розвиток охорони здоров'я в XVIII – XIX ст. 7. Основні напрямки охорони здоров'я Київської Русі. 8. Основні періоди розвитку аптекарської справи в Україні 	4	<p>Основна: [1; 2; 6; 9]. Додаткова: [11; 15; 20]</p>

1	2	3	4
<p><i>Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я.</i></p> <p><i>Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу</i></p>	<p><i>Семінарське заняття на тему: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості ринкової моделі організації охорони здоров'я. 2. Особливості соціальної моделі охорони здоров'я за системою Бісмарка. 3. Особливості соціальної моделі охорони здоров'я за системою Беверіджа та Семашко. 4. Організація охорони здоров'я США. 5. Організація охорони здоров'я Німеччини. 6. Організація охорони здоров'я Франції. 7. Організація охорони здоров'я Великої Британії. 8. Організація охорони здоров'я в країнах із системою охорони здоров'я, що розвивається 	12	<p>Основна: [1; 6].</p> <p>Додаткова: [14; 18; 33; 36]</p>
Змістовий модуль 2. Організації у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління			
<p><i>Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні.</i></p> <p><i>Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління</i></p>	<p><i>Семінарське заняття на тему: "Принципи та специфічні особливості закладів охорони здоров'я":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні законодавчі акти, які регламентують принципи державної політики в охороні здоров'я. 2. Характеристика органів та структур, які забезпечують реалізацію національної політики в охороні здоров'я. 3. Основні принципи охорони здоров'я в Україні. 4. Характеристика основних елементів системи медичної допомоги 	4	<p>Основна: [1; 2].</p> <p>Додаткова: [10; 14; 18; 19; 24; 25]</p>
Змістовий модуль 3. Особливості сучасного управління медичними закладами			
<p><i>Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності</i></p>	<p><i>Семінарське заняття на тему: "Моделі та методи організаційного розвитку":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні аспекти становлення концепції організаційного розвитку. 2. Менеджмент інноваційних процесів в організації 	4	<p>Основна: [3; 5; 6].</p> <p>Додаткова: [12; 19; 20; 31]</p>

1	2	3	4
<i>Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє</i>	3. Моделі, що описують вплив культури на здоров'я людини. 4. Проблеми і перспективи розвитку корпоративної відповідальності в Україні. 5. Віхи науково-практичного прогресу допоміжних репродуктивних технологій. 6. Впровадження досягнень фундаментальних наук в практику. 7. Технологія, яка забезпечує розвиток менеджменту в охороні здоров'я		
Усього годин		24	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я	<i>Завдання 1.</i> Особливості управління у закладах охорони здоров'я	2	Основна: [1; 4; 7]. Додаткова [11; 20; 22; 33]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4
	<i>Завдання 2.</i> Потенціал та компетентності менеджера відповідно до рівнів управління медичними закладами	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 15; 22; 26]
	<i>Завдання 3.</i> Історичні етапи становлення шкіл менеджменту	2	Основна: [1; 4; 6; 7; 9]. Додаткова: [19; 35]
	<i>Завдання 4.</i> Системи медичного страхування	2	Основна: [1; 2; 4; 7]. Додаткова: [11; 17; 19]
	<i>Завдання 5.</i> Порівняльна характеристика моделей організації охорони здоров'я	2	Основна: [4; 7]. Додаткова: [10; 19; 36]
	<i>Завдання 6.</i> Вибір шляху розвитку медичної сфери в Україні	2	Основна: [2; 7]. Додаткова: [11; 17; 18; 21; 29]
	<i>Завдання 7.</i> Фармацевтична діяльність у країнах світу: особливості	2	Основна: [4; 8]. Додаткова: [19; 23; 24]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Організації у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління	<i>Завдання 8.</i> Органи та структури, що забезпечують реалізацію національної політики в охороні здоров'я	2	Основна: [4; 7; 8]. Додаткова: [24; 25; 26]
	<i>Завдання 9.</i> Внутрішня та зовнішня структура національної системи охорони здоров'я	2	Основна: [4; 7; 8]. Додаткова: [17; 21]
	<i>Завдання 10.</i> Система сестринського обслуговування у країнах світу та в Україні	2	Основна: [2]. Додаткова: [10; 15; 20; 35; 37]

1	2	3	4
Змістовий модуль 3. Особливості сучасного управління медичними закладами	Завдання 11. Характерні особливості аптек та фірм з оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами. Завдання 12. Системи цін та механізми державного регулювання цін на лікарські засоби в країнах світу	4	Основна: [4; 7; 8]. Додаткова: [12; 16; 23]
Разом годин за змістовими модулями		24	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я

Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я

Рівень 1. Виходячи з принципів побудови моделей організації охорони здоров'я, порівняйте їх за основними характеристиками, наведеними в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Порівняльні характеристики моделей організації охорони здоров'я

Характеристика	Бюджетно-страхова	Бюджетна (державна)	Приватна (ринкова)
Країни, що її підтримують			
Принципи, що покладені в основу моделі			
Доля витрат на охорону здоров'я у ВВП			
Доступність медичних і фармацевтичних послуг			
Регулювання цін на медичні та фармацевтичні послуги			

Рівень 2. Використовуючи дані попереднього завдання, проаналізуйте використання інноваційних технологій у кожній із систем.

Рівень 3. Використовуючи дані попереднього завдання, наведіть переваги та недоліки кожної з моделей та можливість їх використання на території України.

Змістовий модуль 2

Організації у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління

Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні

Рівень 1. Наведіть схему державного управління фармацевтичною галуззю з використанням прямих та опосередкованих зв'язків на рівні мікроекономіки.

Рівень 2. Використовуючи дані попереднього завдання, додайте до мікроекономічного регіональний рівень.

Рівень 3. Використовуючи дані попереднього завдання, додайте до мікроекономічного та регіонального загальнодержавний (макроекономіка) рівень.

Змістовий модуль 3

Особливості сучасного управління медичними закладами

Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення

Рівень 1. Проаналізуйте системи цін та механізми державного регулювання цін на лікарські засоби в деяких країнах (Франція, Італія, Німеччина, Велика Британія, Польща, Росія) за типами ціноутворення.

Рівень 2. Використовуючи дані попереднього завдання, наведіть методи та механізми державного регулювання системи цін у цих країнах.

Рівень 3. Використовуючи дані попереднього завдання, назвіть лікарські засоби, що підлягають регулюванню.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якою заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 49 %

(106 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення навчальної дисципліни (216 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання домашніх завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я				
<i>Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання домашнього завдання "Аналіз тенденцій у сфері охорони здоров'я в Україні"	6	Захист домашнього завдання	Основна: [1; 2; 6; 7]. Додаткова: [10; 15; 20; 22; 26]

1	2	3	4	5
Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу "Особливості розвитку теорії та практики медичного менеджменту: історичний та сучасний аспекти". Виконання домашніх завдань "Порівняльна характеристика етапів становлення менеджменту" та "Етапи розвитку аптекарської справи в Україні"	8	Презентація результатів. Захист домашніх завдань	Основна: [1; 2; 6 – 9]. Додаткова: [11; 12; 20; 33]
Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання домашнього завдання "Виявлення переваг та недоліків моделей охорони здоров'я"	10	Письмова контрольна робота за темами 1 і 2. Захист домашнього завдання	Основна: [1; 2; 6 – 8]. Додаткова: [11; 18; 20; 36]
Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до <i>семінарського заняття</i> за темою "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління". Виконання домашнього завдання "Взаємодія України та ВООЗ"	8	Презентація результатів. Захист домашнього завдання	Основна: [2; 6; 7]. Додаткова: [11; 14; 20; 36]
Змістовий модуль 2. Організації у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління				
Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до колоквіуму. Виконання домашнього завдання "Аналіз виконання державних програм з охорони здоров'я"	8	Перевірка результатів колоквіуму. Захист домашнього завдання	Основна: [1; 2; 7]. Додаткова: [14; 18; 29; 32; 33]
Усього за 1 семестр		40		
Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу "Принципи та специфічні особливості закладів охорони здоров'я"	14	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 7; 8]. Додаткова: [10; 16; 17; 19; 21]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка есе за темою "Зміна функцій медичної сестри – як резерв економії ресурсів охорони здоров'я"	14	Перевірка есе	Основна: [2; 10]. Додаткова: [15; 20; 35; 37]
Змістовий модуль 3. Особливості сучасного управління медичними закладами				
Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашнього завдання "Характеристика державних засад у фармацевтичному законодавстві країн ЄС"	16	Перевірка домашнього завдання	Основна: [1; 2; 7; 8]. Додаткова: [12; 16; 23; 24; 25]
Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до контрольної роботи за темами 6 – 8	14	Перевірка результатів контрольної роботи	Основна: [2; 3; 5]. Додаткова: [15; 19; 31]
Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу "Моделі та методи організаційного розвитку". Підготовка до колоквиуму	8	Презентація результатів. Перевірка результатів колоквиуму	Основна: [6]. Додаткова: [13; 27; 28; 30; 34]
Усього за 2 семестр		66		
Усього за рік		106		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту

1. Визначення менеджменту в охороні здоров'я: ключові проблеми.
2. Зміна ролі управління в організації охорони здоров'я медичних послуг.
3. Охарактеризуйте категорійний апарат медичного менеджменту.
4. Які якості необхідні менеджеру для успішної кар'єри у фармацевтичному бізнесі?
5. Визначте основні рівні управління в лікувально-профілактичному закладі та на фармацевтичній фабриці.
6. Значення медичного менеджменту для сучасної України.

Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я

1. Основні особливості медичної практики в країнах Стародавнього Сходу.
2. Які особистості сприяли розвитку медичної справи в стародавньому світі?
3. Основні досягнення системи охорони здоров'я Давнього Риму.
4. Яким чином епідемії впливали на розвиток охорони здоров'я в країнах Європи в епоху середньовіччя?
5. Визначте вплив українських медиків на розвиток медицини.
6. Чи можливе використання досвіду лікарняних кас у сучасному процесі перебудови галузі охорони здоров'я?
7. Тенденції розвитку медичної допомоги в Україні.

Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я

1. Охарактеризуйте основні принципи охорони здоров'я в Україні.
2. Що становить собою модель Бісмарка?
3. У чому полягає сутність моделі Беверіджа?
4. Охарактеризуйте підходи до аналізу систем охорони здоров'я та їх реформування.
5. Якими шляхами реалізуються права громадян України на охорону здоров'я?

Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу

1. Особливості організації охорони здоров'я у США.
2. Організація охорони здоров'я в країнах з розвинутою системою медичної допомоги.
3. Організація охорони здоров'я в країнах, що розвиваються.
4. Охарактеризуйте фармацевтичну діяльність у різних країнах світу.
5. Підготовка лікарів у країнах Європейської Співдружності.
6. Особливості регулювання фармацевтичної діяльності в країнах ЄС.

Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні

1. Охарактеризуйте обов'язки в реалізації державної політики охорони здоров'я Президента України, Кабінету Міністрів і Міністерства охорони здоров'я.
2. У чому полягає сутність Закону України "Основи законодавства про охорону здоров'я"?
3. Охарактеризуйте державну структуру в Україні, яка готує та подає до Уряду пропозиції про підписання міжурядових угод з питань охорони здоров'я.
4. Назвіть основні завдання Міністерства охорони здоров'я України.
5. Охарактеризуйте функції Міністерства охорони здоров'я України.
6. Назвіть основні міжнародні та вітчизняні принципи лікарської таємниці.
7. Охарактеризуйте професійні права та обов'язки медичних та фармацевтичних працівників.

Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління

1. Назвіть основні властивості, які притаманні закладам охорони здоров'я.
2. Охарактеризуйте специфічні особливості та класифікаційні ознаки закладів охорони здоров'я.
3. Визначте основні формальні та неформальні організації в галузі охорони здоров'я.
4. Охарактеризуйте основні елементи системи медичної допомоги.
5. Визначте структуру та основні завдання обласної лікарні.
6. Визначте структуру та функції клінічного закладу охорони здоров'я.
7. Що є предметом діяльності Лікарні швидкої медичної допомоги?
8. Сутність закладів охорони здоров'я з надання медичної та соціальної допомоги.

Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі

1. Значення сестринської справи для охорони здоров'я, її основні функції.
2. Визначте кваліфікаційні характеристики медичної сестри (призначення, вимоги до особистості, професійні вимоги).

3. Охарактеризуйте необхідність впровадження сестринського процесу в сестринську освіту і сестринську практику.

4. Дайте характеристику моделям сестринської справи (Орем, Рой, Хендерсен і т. д.).

5. Охарактеризуйте систему підготовки медсестер в Україні.

6. Визначте основні напрямки реалізації галузевої Програми розвитку сестринської справи.

7. Охарактеризуйте принципи управління сестринським персоналом.

8. Назвіть основні завдання менеджменту в сестринській справі.

Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення

1. Сутність Закону України "Про забезпечення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні".

2. Охарактеризуйте основні суб'єкти системи забезпечення лікарськими засобами.

3. Охарактеризуйте загальні вимоги до виробництва лікарських засобів в Україні.

4. Назвіть та дайте характеристику провідним фармацевтичним виробникам України.

5. Визначте особливості діяльності аптечних закладів у країнах ЄС.

6. Сутність системи сертифікації лікарських засобів у країнах ЄС.

7. Визначте основні функції аптек та їхніх відокремлених структурних підрозділів.

Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності

1. Історія розвитку соціальної медицини.

2. Визначте основні завдання соціальної медицини.

3. Охарактеризуйте статистичні напрямки вивчення населення.

4. Охарактеризуйте мету та об'єкти медично-соціальної праці.

5. Сутність та види методів, які використовуються в соціальній медицині.

6. Охарактеризуйте основні положення міжнародного кодексу лікарської етики.

7. Визначте мету та основні завдання медично-соціального патронажу.

Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє

1. Визначте передумови розвитку трансляційної медицини.
2. Охарактеризуйте внесок видатних учених в медичну практику.
3. Назвіть основні віхи науково-практичного прогресу допоміжних репродуктивних технологій.
4. Охарактеризуйте принципи трансляційної медицини.
5. Визначте умови, які необхідні для впровадження досягнень фундаментальної науки.
6. Перелічіть фактори, які гальмують впровадження фундаментальної науки.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальний захист виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, презентації, ділові ігри, банки візуального супроводу (табл. 9.1).

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	Лекція проблемного характеру з питання: "Напрями досягнення забезпечення узгодженості функцій та інтересів суб'єктів управління", банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	Міні-лекція: "Можливість використання досвіду лікарняних кас у сучасному процесі перебудови галузі охорони здоров'я", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	Лекція проблемного характеру з питання "Основні міжнародні та вітчизняні принципи лікарської таємниці", банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	Лекція проблемного характеру з питання "Розвиток національної системи охорони здоров'я в сучасних умовах", банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	Міні-лекція: "Методи та функції державного регулювання організацій у сфері охорони здоров'я", банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Лекція проблемного характеру з питання "Основні тенденції становлення та розвитку вітчизняних організацій в медичній сфері", банки візуального супроводу
<i>Тема 7.</i> Питання менеджменту в сестринській справі	Лекція проблемного характеру з питання "Значення сестринської справи для охорони здоров'я, її основні функції", банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	Міні-лекція: "Можливість ввозу незареєстрованих лікарських засобів на митну територію України", банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	Міні-лекція: "Сутність етичного кодексу лікаря України", банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	Міні-лекція: "Умови, які необхідні для досягнень фундаментальної науки", банки візуального супроводу

Лекції проблемного характеру спрямовано на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів із роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

У ході читання лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, на які лектор відповідає сам, не чекаючи відповідей студентів. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників із приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг.

Ділові та рольові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні у процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності. (табл. 9.2).

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	Завдання 1. Особливості управління у закладах охорони здоров'я	Робота в малих групах

1	2	3
<i>Тема 2.</i> Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Особливості розвитку теорії та практики медичного менеджменту: історичний та сучасний аспекти"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 3.</i> Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 4.</i> Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління". <i>Завдання 4.</i> Системи медичного страхування	Семінари-дискусії, презентації. Робота в малих групах, мозкові атаки
<i>Тема 5.</i> Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Принципи та специфічні особливості закладів охорони здоров'я"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 6.</i> Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Принципи та специфічні особливості закладів охорони здоров'я"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 7.</i> Питання менеджменту в сестринській справі	<i>Завдання 10.</i> Система сестринського обслуговування у країнах світу та в Україні	Ділова гра, презентація
<i>Тема 9.</i> Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Моделі та методи організаційного розвитку"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 10.</i> Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Моделі та методи організаційного розвитку"	Семінари-дискусії, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання

результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

- захист домашніх завдань;

- перевірка есе за заданою тематикою;

- проведення поточного тестування;

- проведення письмової контрольної роботи;

- експрес-опитування.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться у вигляді експрес-опитування 2 рази у першому семестрі та 3 рази – у другому. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота у вигляді колоквиуму проводиться 1 раз за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного та модульного контролів за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторно вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Типова структура колоквіуму за навчальною дисципліною "Загальне управління: принципи та процеси"

Завдання 1 (стереотипне)

1. Хто з перелічених лікарів почав одним із перших у лікуванні застосовувати хімічні засоби:

- А) Гален;
- Б) Парацельс;
- В) Гіппократ;
- Г) Агапіт Печерський.

2. Український лікар, котрий першим отримав звання доктора філософії та медицини:

- А) Ю. Дрогобич;
- Б) П. Могила;
- В) Д. Вишневський;
- Г) П. Сагайдачний.

3. Що не відноситься до функції медичної сестри-керівника:

А) участь у плануванні ресурсів та програм роботи лікувально-профілактичної установи;

Б) контролювання встановлення стандартів для оцінки якості у роботі;

В) організація взаємодії підрозділів лікувально-профілактичної установи;

Г) прийняття участі у підготовці та навчанні персоналу.

4. Охарактеризуйте наведені нижче твердження (оберіть необхідну комбінацію тверджень).

Твердження 1. Організаційна структура управління у Римській армії була аналогічна сучасній дивізіональній структурі управління.

Твердження 2. В університетах Середньовіччя офіційно було прийнято вчення Гіппократа.

А) правильно, неправильно.

В) правильно, правильно.

Б) неправильно, правильно.

Г) неправильно, неправильно.

5. Встановіть відповідність між країнами та їх характерними особливостями в організації охорони здоров'я.

Країни	Особливості
1. Франція. 2. Бразилія. 3. Іспанія. 4. Великобританія	А. За даними ВООЗ, є кращою системою надання медичної допомоги у світі. Б. Медичні послуги надають трасти. В. Задля зміни лікаря, хворі змінюють адресу проживання. Г. Усі лікарі намагаються працювати у державній лікарні. Д. Відмічається дефіцит сучасних медичних технологій. Е. Держава оплачує деякі пластичні та косметичні операції

Завдання 2 (стереотипне)

Запропонуйте організаційну структуру аптеки, якщо в наявності є наступні підрозділи: відділ запасів, рецептурно-виробничий відділ, відділ готових лікарських засобів, та додайте структурні одиниці, які відсутні у цьому переліку.

Завдання 3 (діагностичне)

Поліклініка обслуговує 30 тис. жителів. Для надання амбулаторно-поліклінічної допомоги у базовому році було виділено 850 000 грн.

Протягом року до закладу звернулось 27 200 чол. Розподіл за групами здоров'я та коефіцієнти складності надання амбулаторно-поліклінічної допомоги наведені в табл. 1. Розрахуйте вартість обслуговування однієї людини у кожній з груп.

Таблиця 1

Характеристика контингенту	Чисельність населення	Коефіцієнт складності
Д1 та Д2	12 220	1
Д3-1	4 000	2
Д3-2	10 170	3
Д3-3	5 010	4
Д3-4	600	5
Усього	32 000	

Завдання 4 (діагностичне)

Виходячи з даних офіційної статистики розрахуйте темпи росту та приросту кількості лікарів усіх спеціальностей та кількості середнього медичного персоналу за даними табл. 2. Зробіть висновки з урахуванням соціально-економічної ситуації у країні у той чи інший період часу.

Таблиця 2

Рік	Кількість лікарів усіх спеціальностей всього, тис.	Кількість середнього медичного персоналу всього, тис.	Темп росту, %	Темп приросту, %
1991	230	618		
1996	229	583		
2000	226	541		
2005	224	496		
2008	222	465		
2012	217	441		

Завдання 5 (евристичне)

Назвіть тенденції розвитку моделей охорони здоров'я у XXI ст.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (5 балів):

1 бал за кожну правильну відповідь на кожен з 5-ти тестів;

Завдання 2 (2 бали):

0,5 бала – за правильну побудову організаційної структури;

1 бал – за правильне наведення елементів, яких бракує;

0,5 бала – за охайність наведених результатів.

Завдання 3 (4 бали):

0,5 бала – за правильне наведення формули для розрахунку;

1 бал – за правильну послідовність розрахунків;

1 бал – за наявність пояснень до алгоритму розрахунку показників;

0,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

0,5 бала – за наявність та ґрунтовність висновку.

Завдання 4 (5 балів):

0,5 бала – за правильне наведення формули для розрахунку;

1 бал – за правильну послідовність розрахунків;

0,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

2,5 бала – за наявність та ґрунтовність висновку.

Завдання 5 (7 балів):

1 бал – за правильність наведення моделей;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

5,5 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Типова структура колоквіуму за другий семестр має аналогічні приклади з урахуванням наведення двох додаткових тестів у першому стереотипному завданні.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1 та табл. 11.4.

**Система оцінювання рівня сформованості
професійних компетентностей (перший семестр)**

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1. Елементи процесу управління та організації охорони здоров'я								
Знання, вміння та навички щодо визначення ролі менеджменту в охороні здоров'я	Здатність визначати функції та місце менеджера в системі управління	1	Ауд.	2	Лекція	Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	Робота на лекції	1
			Ауд.	2	Практичне заняття	Завдання 1. Особливості управління у закладах охорони здоров'я	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
				2			Вирішення ситуації	2
	СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань			
	Здатність визначати функції менеджера на різних рівнях управління	2	Ауд.	2	Лекція	Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 2. Потенціал та компетентності менеджера відповідно до рівнів управління медичними закладами. Написання есе: "Портрет сучасного менеджера у сфері охорони здоров'я"	Активна робота на практичних заняттях	1
			СРС	2			Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань на визначення рівнів управління
	Здатність визначати основні завдання менеджерів у медичних закладах	3	Ауд.	2	Лекція	Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Особливості розвитку теорії та практики медичного менеджменту: історичний та сучасний аспекти"	Активна робота на практичних заняттях	1
							Активна участь у семінарі	4
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	-
							Презентація	1

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6								
Знання, вміння та навички щодо визначення внеску наукових шкіл в розвиток медичного менеджменту	Визначати вплив українських медиків на розвиток медицини	4	Ауд.	2	Лекція	Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1						
				2	Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Особливості розвитку теорії та практики медичного менеджменту: історичний та сучасний аспекти"	Активна робота на практичних заняттях	1						
				3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–						
	Створювати умови для використання наукових підходів менеджменту	5	Ауд.	2	Лекція	Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1						
				2	Практичне заняття	Завдання 2. Історичні етапи становлення шкіл менеджменту	Активна робота на практичних заняттях	1						
				3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Вирішення ситуації	4						
	СРС	3	Підготовка до занять	Перевірка домашніх завдань	–	–	–							
								6	Ауд.	2	Лекція	Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1
										2	Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління"	Активна робота на практичних заняттях	1
	СРС	2	Підготовка до занять	Перевірка домашніх завдань	–	–	–							
								7	Ауд.	2	Лекція	Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1
	СРС	2	Підготовка до занять	Перевірка домашніх завдань	–	–	–							
8								Ауд.	2	Лекція	Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1	
	СРС	2	Підготовка до занять	Перевірка домашніх завдань	–	–	–							
2								Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління"	Активна робота на практичних заняттях	1			
	4	Участь у семінарі	1											
1				Презентація	1									

1	2	3	4		5	6		
Здатність до аналізу і використання принципів охорони здоров'я, медичної та фармацевтичної діяльності	Здатність визначати та використовувати принципи медичної та фармацевтичної етики	9	CPC	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
			Ауд.	2	Лекція	Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 4. Системи медичного страхування	Активна робота на практичних заняттях	1
	CPC	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–		
	Використовувати досвід різних країн у формуванні моделі охорони здоров'я	10	Ауд.	2	Лекція	Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 5. Порівняльна характеристика моделей організації охорони здоров'я	Активна робота на практичних заняттях Вирішення ситуації	1 4
			CPC	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
		11	Ауд.	2	Лекція	Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління"	Активна робота на практичних заняттях Участь у семінарі Презентація	1 4 1
			CPC	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
	Здатність використовувати досвід організації охорони здоров'я різних країн світу в сучасних умовах управління організацією	12	Ауд.	2	Лекція	Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління"	Активна робота на практичних заняттях	1
CPC			2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–	
13		Ауд.	2	Лекція	Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	Робота на лекції	1	
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття. Тема: "Розвиток менеджменту в охороні здоров'я як науки та практики об'єкта управління"	Активна робота на практичних заняттях	1	
		CPC	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–	

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6		
Здатність визначати принципи формування моделі охорони здоров'я	14	Ауд.	2	Лекція	Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 6. Вибір шляху розвитку медичної сфери в Україні	Активна робота на практичних заняттях	1
						Вирішення ситуації	3
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
	15	Ауд.	2	Лекція	Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 7. Фармацевтична діяльність в країнах світу: особливості	Активна робота на практичних заняттях	1
СРС		2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–	
Здатність аналізувати законодавчі акти, які регламентують принципи державної політики в охороні здоров'я	16	Ауд.	2	Лекція	Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 8. Органи та структури, що забезпечують реалізацію національної політики в охороні здоров'я. Есе за темою "Сучасні тенденції розвитку сфери охорони здоров'я в Україні"	Активна робота на практичних заняттях	1
						Перевірка есе	4
	СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–	
Здатність визначати загальні міжнародні засади надання медичної допомоги	17	Ауд.	2	Лекція	Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	Робота на лекції	–
			2	Практичне заняття	Підсумкова контрольна робота	Колоквіум	23
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	–
Всього годин		108	Загальна максимальна кількість балів з дисципліни			100	
з них							
<i>аудиторні</i>		68	63 %	<i>поточний контроль</i>		100	
<i>самостійна робота</i>		40	37 %	<i>підсумковий контроль</i>		0	

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.2 та табл. 11.3.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за тижнями (перший семестр)

Теми змістового модуля	Тижні	Лекції	Практичні заняття	Експрес-контроль	Ситуації	Есе	Семінар	Презентація	Колоквіум	Сума балів
Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	1	1	1	-	2	-	-	-	-	4
	2	1	1	-	-	4	-	-	-	6
Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	3	1	1	-	-	-	4	1	-	7
	4	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	5	1	1	4	4	-	-	-	-	10
	6	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	7	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	8	1	1	-	-	-	4	1	-	7
	9	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	10	1	1	-	4	-	-	-	-	6
Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	11	1	1	-	-	-	4	1	-	7
	12	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	13	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	14	1	1	-	3	-	-	-	-	5
Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	15	1	1	5	-	-	-	-	-	7
	16	1	1	-	-	4	-	-	-	6
Колоквіум	17	-	-	-	-	-	-	-	23	23
Разом		16	16	12	13	8	12	3	23	100

Таблиця 11.3

Розподіл балів за темами (перший семестр)

Теми змістового модуля		Лекції	Практичні заняття	Експрес-контроль	Есе	Семінар	Ситуація	Презентація	Колоквіум	Сума балів
Семестр 1	Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту	2	2	-	4	-	2	-	-	10
	Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я	4	4	4	-	4	4	1	-	21
	Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я	4	4	-	-	4	4	1	-	17
	Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу	4	4	-	-	4	3	1	-	16
	Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні	2	2	5	4	-	-	-	23	36
Разом		16	16	9	8	12	13	3	23	100

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей (другий семестр)

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей					
				Форми контролю	Максимальний бал				
1	2	3	4	5	6				
Змістовий модуль 2. Організація у сфері охорони здоров'я як об'єкт управління					38				
Знання, вміння та навички щодо визначення закладів охорони здоров'я	Здатність визначати завдання різних закладів охорони здоров'я	1	Ауд.	2	Лекція	Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Робота на лекції	1	
							Активна участь у обговоренні питань лекції проблемного характеру	2	
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за даною тематикою. Підготовка есе "Специфіка організації діяльності закладів охорони здоров'я"	Перевірка домашнього завдання	–	
	Здатність визначати типи організаційної структури, їх переваги та недоліки	2	Ауд.	2	Лекція	Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Робота на лекції	1
								Ауд.	2
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за даною тематикою. Виконання практичних завдань щодо ідентифікування закладів охорони здоров'я	Перевірка есе		
						Перевірка домашнього завдання	–		
	Здатність усвідомлювати специфіку організації діяльності закладів охорони здоров'я	3	Ауд.	2	Лекція	Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	Робота на лекції	1
								СРС	4

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4	5	6			
Знання, вміння та навички щодо менеджменту в сестринській справі	Здатність визначати завдання суб'єктів та об'єктів сестринського персоналу	4	Ауд.	2	Лекція	Питання менеджменту в сестринській справі	Робота на лекції	1
			Ауд.	2	Практичне заняття	Круглий стіл "Принципи та специфічні особливості закладів охорони здоров'я"	Експрес-контроль	4
			Ауд.	2			Активна участь в обговоренні заданої теми	1
	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашнього завдання	–		
	Здатність визначати завдання кадрової політики в області сестринської справи	5	Ауд.	2	Лекція	Питання менеджменту в сестринській справі	Робота на лекції	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Активна участь в обговоренні питань лекції проблемного характеру	2
	Здатність визначати принципи, методи та функції управління сестринським персоналом	6	Ауд.	2	Лекція	Питання менеджменту в сестринській справі	Перевірка домашнього завдання	–
			Ауд.	2	Практичне заняття	Ділова гра "Дії медичного персоналу у нетипових ситуаціях трудової діяльності"	Робота на лекції	1
			Ауд.	2			Робота на практичному занятті	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Активна участь у розробці ділової ситуації	5
	Змістовий модуль 3. Особливості сучасного управління медичними закладами						62	
		Здатність визначати вплив українських медиків на розвиток медицини	7	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашнього завдання
Здатність визначати ідентифікувати різноманітні лікарські засоби								
		Активна участь в обговоренні питань мінілекції	2					

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4		5	6		
Знання, вміння та навички щодо визначення інструментів реалізації корпоративної соціальної відповідальності	Здатність визначати функції аптек та їхніх відокремлених структурних підрозділів	8	Ауд.	2	Лекція	Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	Робота на лекції	1
			Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення методів та механізмів державного регулювання системи цін на лікарські засоби в різних країнах	Активна робота на практичних заняттях	1
							Перевірка есе	4
							Експрес-контроль	5
	СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–		
	Здатність розуміти основні вимоги до виробництва лікарських засобів в Україні	9	Ауд.	2	Лекція	Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	Робота на лекції	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка докладів до круглого столу	Перевірка домашніх завдань	–
	Здатність використовувати етико-правові засади медичної діяльності та медичного втручання	10	Ауд.	2	Лекція	Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	Робота на лекції	1
			Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання на розрахунок показників плинності кадрів	Активна участь в обговоренні питань міні-лекції	2
							Активна робота на практичному занятті	1
СРС		4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–		
Здатність забезпечувати своєчасне виконання принципів медичної етики		11	Ауд.	2	Лекція	Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	Робота на лекції	1
			РС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка докладів до круглого столу	Перевірка домашніх завдань	–
Здатність застосовувати вивчені показники охорони здоров'я	12	Ауд.	2	Лекція	Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	Робота на лекції	1	
		Ауд.	2	Практичне заняття	Круглий стіл "Моделі та методи організаційного розвитку"	Активна участь у обговоренні заданої теми	1	
						Перевірка доповідей до круглого столу	5	
Презентація доповіді	2							

Закінчення табл. 11.4

1		2	3		4		5	6
Знання, вміння та навички щодо впровадження досягнень фундаментальних наук у практику	Здатність визначати видатні досягнення медико-біологічної науки	13	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		–
			Ауд.	2	Лекція	Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	Робота на лекції Активна участь в обговоренні питань міні-лекції	1 2
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквиуму	Перевірка домашніх завдань	–
	Здатність застосовувати принципи трансляційної медицини	14	Ауд.	2	Лекція	Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	Робота на лекції Експрес-контроль	1 4
			Ауд.	2	Практичне заняття	Написання колоквиуму	Перевірка результатів колоквиуму	25
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
			Всього годин		Загальна максимальна кількість балів з дисципліни		100	
	з них							
	аудиторні		42	39 %	поточний контроль		100	
	самостійна робота		66	61 %	підсумковий контроль		0	

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.5.

Таблиця 11.5

Розподіл балів за тижнями (другий семестр)

Теми змістового модуля	Тижні	Лекції	Практичні заняття	Експрес-контроль	Есе	Ділова гра	Круглий стіл	Презентація	Колоквиум	Сума балів
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	1	3	–	–	–	–	–	–	–	3
	2	1	1	–	4	–	–	–	–	6
	3	1	–	–	–	–	–	–	–	1
Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі	4	1	1	4	–	–	5	2	–	13
	5	3	–	–	–	–	–	–	–	3
	6	1	1	5	–	5	–	–	–	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	7	3	–	–	–	–	–	–	–	3
	8	1	1	5	4	–	–	–	–	11
	9	1	–	–	–	–	–	–	–	1
Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	10	3	1	–	–	–	–	–	–	4
	11	1	–	–	–	–	–	–	–	1
	12	1	1	–	–	–	5	2	–	9
Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	13	3	–	–	–	–	–	–	–	3
	14	1	–	4	–	–	–	–	–	5
Колоквіум	14	–	–	–	–	–	–	–	25	25
Разом		24	6	18	8	5	10	4	25	100

Розподіл балів за формами та методами навчання наведено у табл. 11.6.

Таблиця 11.6

Розподіл балів за темами (другий семестр)

Теми змістового модуля		Лекції	Практичні заняття	Експрес-контроль	Есе	Ділова гра	Круглий стіл	Презентація	Колоквіум	Сума балів
Семестр 2	Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління	5	1	–	4	–	–	–	–	10
	Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі	5	2	9	–	5	5	2	–	28
	Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення	5	1	5	4	–	–	–	–	15
	Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності	5	2	–	–	–	5	2	–	14
	Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє	4	–	4	–	–	–	–	–	8
	Колоквіум	–	–	–	–	–	–	–	25	25
	Разом	24	6	18	8	5	10	4	25	100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.7.

Таблиця 11.7

Розподіл балів за темами

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10
10	23	17	16	14	10	28	15	14	8
Колоквіум 23					Колоквіум 25				

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.8). Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.8

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Баєва О. В. Менеджмент організацій: мед. та фармацевт. менеджмент / О. В. Баєва. – К. : ДП "Вид. дім "Персонал", 2009. – 336 с.
2. Баєва О. В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я / О. В. Баєва. – К. : ЦУЛ, 2008. – 640 с.

3. Благов Ю. Е. Генезис концепции корпоративной социальной ответственности / Ю. Е. Благов // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2006. – № 2. – С. 3–24.

4. Заліська О. М. Фармакоєкономіка / О. М. Заліська. – Львів : Афіша, 2007. – 374 с.

5. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект : монография / под общ. ред. И. Ю. Беляевой, М. А. Эскиндарова. – М. : КНОРУС, 2008. – 467 с.

6. Менеджмент в здравоохранении : учеб. пособие / под ред. М. М. Мухамбекова. – М. : РУДН, 2012. – 372 с.

7. Надюк З. О. Державне регулювання ринку медичних послуг в Україні : монографія / З. О. Надюк. – Запоріжжя : КПУ, 2008. – 294 с.

8. Організація фармацевтичного забезпечення населення : навч. посіб. / під ред. А. С. Немченко. – Х. : Авіста-ВЛТ, 2007. – 488 с.

9. Ступак Ф. Я. Вступ до історії медицини. Медицина і первісне суспільство. – К. : [б.в.], 2002. – 64 с.

12.2. Додаткова

10. Баєва О. Концептуальні засади підготовки менеджерів для галузі охорони здоров'я / О. Баєва // Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. – 2005. – № 4. – Ч.2. – Т.3. – С. 21–25.

11. Бідний В. Г. Проблеми та шляхи розвитку медичної допомоги в Україні / В. Г. Бідний. – К. : Задруга, 2001. – 160 с.

12. Гала О. В. Аптеки як заклади охорони здоров'я в контексті належної аптечної практики / О. В. Гала // Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2012. – № 1 (8). – С. 91–94.

13. Гапоненко А. Управление знаниями. Как превратить знания в капитал / А. Гапоненко, Т. Орлова. – М. : Эксмо, 2008. – 400 с.

14. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я / З. С. Гладун. – Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. – 312 с.

15. Гордон Ю. Керівник в охороні здоров'я: моральні аспекти, стиль, методи / Ю. Гордон // Ваше здоров'я. – 2002. – № 46. – С. 14.

16. Громовик Б. П. Організація роботи аптек : навч. посіб. / Б. П. Громовик. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 272 с.

17. Загорський В. С. Управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я [Текст] : монографія / В. С. Загорський, З. М. Лободіна, Г. С. Лопушняк. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 276 с.

18. Кузьменко В. Г. Охорона здоров'я в умовах ринкової економіки / В. Г. Кузьменко, В. В. Баранів, Ю. В. Шиленко. – К. : [б.в.], 2002. – 231 с.
19. Менеджмент в охороні здоров'я: структура та поведінка організацій охорони здоров'я / за ред. С. Шортела та А. Калюжного. – К. : Основи, 1998. – 560 с.
20. Охорона громадського здоров'я: управлінські аспекти : навч. посіб. / Л. Жаліло, І. Солоненко, Б. Волос та ін. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 116 с.
21. Поживілова О. В. Наукове забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я України [Текст] : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Поживілова Олена Володимирівна ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2013. - 36 с.
22. Поживілова О. В. Науковий супровід реформування системи охорони здоров'я України: стан і тенденції розвитку [Текст] : монографія / О.В. Поживілова. – К. : ДКС-Центр, 2012. – 271 с.
23. Правила торгівлі лікарськими засобами в аптечних складах : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.2003 р. № 789 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 47. – С. 24.
24. Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011 – 2020 роки : Наказ МОЗ України від 13.09.2010 № 769 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 12. – С. 14–18.
25. Про утворення Державної служби лікарських засобів і виробів медичного призначення : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2004 р. № 1570 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 23. – С. 170.
26. Рожкова І. В. Конкурентоспроможність регіонального управління охороною громадського здоров'я в умовах суспільних трансформацій в Україні : монографія / І. В. Рожкова. – К. : Фенікс, 2009. – 372 с.
27. Сенге П. Пятая дисциплина. Искусство и практика обучающейся организации / П. Сенге. – М. : Олимп- Бизнес, 2009. – 448с.
28. Трансляционная медицина – инновационный путь развития современной психиатрии : материалы конференции (Самара, 19–21 сентября 2013 года) / под ред. проф. Незнанова Н. Г., проф. Краснова В. Н. – Самара, 2013. – 454 с.
29. Шапошник Г. Стратегічний розвиток державного управління в системі соціально-економічного забезпечення охорони здоров'я населення в Україні / Г. Шапошник // Ефективність державного управління. – 2006. – № 11. – С. 296–303.

12.3. Інформаційні ресурси

30. Главные достижения медицины 20 в. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ivona.bigmir.net/health/news/301917>.

31. Етичний Кодекс лікаря України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tropinka.ks.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=161&Itemid=89.

32. Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012 – 2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm.

33. Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2013 році / Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2014/bl/07/bl_zoz_13.zip.

34. История медицинских открытий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.endocrincentr.ru/endocrin_history/otkritie.

35. Перфильева Г. М. Экономика здравоохранения [Электронный ресурс] / Г. М. Перфильева. – Режим доступа : <http://knigi-net.ru/book/5-yeconomika-zdravooxraneniya-uchebnoe-posobie-perfileva-gm/1-soderzhanie.html>.

36. Порівняльний аналіз систем охорони здоров'я. Механізми впровадження державної політики з охорони громадського здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://medsprava.com.ua/korisna_informatsija/porivnjalnij_analiz_sistem_okhoroni_zdorovja_mekhanizmi_vprovadzhenja.

37. Роль активных форм обучения (деловых игр) при изучении административно-управленческих дисциплин студентами института сестринского образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zdrav.ru/articles/practice/detail.php?ID=76205>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Загальне управління: принципи та процеси" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Сутність, завдання та роль медичного менеджменту					
Здатність аналізу сутності, змісту та характеристики менеджменту як історичної та соціально-економічної категорії та послідовність її формування	Застосовувати визначення менеджменту в умовах суспільного розвитку медичного закладу	Знання менеджменту в галузі охорони здоров'я. Характеристика різних видів менеджменту. Ознаки моделей менеджменту. Використання принципів менеджменту на підприємствах України	Формулювати цілі та завдання менеджменту. Визначати моделі та закони менеджменту. Створювати умови використання принципів менеджменту в сучасних організаціях охорони здоров'я	Узгоджувати інтереси учасників організації щодо проведення заходів, спрямованих на збалансованість роботи організації	Відповідальність за прийняття рішень із складних питань та застосування принципів та законів у менеджменті
Тема 2. Історія розвитку менеджменту, управління та організації охорони здоров'я					
Здатність досліджувати й аналізувати основні етапи розвитку організації охорони здоров'я, розвитку аптекарської справи	Застосовувати історичний досвід менеджменту в діяльності медичного закладу	Знання внеску наукових шкіл в теорію та практику менеджменту. Сутності лікарняних кас	Визначати вплив українських медиків на розвиток медицини. Формулювати наукові цілі управління. Створювати умови для використання наукових підходів менеджменту	Брати участь у постановці мети організації охорони здоров'я. Обґрунтовувати вибір підходу управління в різних ситуаціях	Відповідальність за використання методів та законів менеджменту в роботі організації

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Загальні принципи та моделі організації охорони здоров'я					
Здатність до аналізу і використання принципів охорони здоров'я, медичної та фармацевтичної діяльності	Застосовувати основні принципи охорони здоров'я, міжнародні та вітчизняні принципи лікарської таємниці	Принципи формування моделі охорони здоров'я; сутність ринкової моделі організації охорони здоров'я, соціальної та суспільно-приватної моделі охорони здоров'я	Використовувати досвід різних країн у формуванні моделі охорони здоров'я; застосовувати різні джерела фінансування в медичній практиці	Співпрацювати з державними і громадськими інституціями в галузі охорони здоров'я, які забезпечують захист прав споживачів	Забезпечувати своєчасне виконання зобов'язань перед державним бюджетом
Тема 4. Організація охорони здоров'я в різних країнах світу					
Здатність до аналізу організації охорони здоров'я та фармацевтичної діяльності в різних країнах	Впроваджувати досвід організації охорони здоров'я різних країн світу у вітчизняних медичних закладах	Принципи формування моделі охорони здоров'я	Формулювати цілі та завдання сучасних організацій охорони здоров'я; визначати права лікаря та пацієнта	Встановлювати та розвивати ділові стосунки з організаціями і установами інших галузей народного господарства, враховуючи специфіку роботи установ у галузі охорони здоров'я	Обґрунтовувати рішення стосовно організації співпраці з суб'єктами макросередовища
Тема 5. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні					
Здатність аналізувати законодавчі акти, які регламентують принципи державної політики в охороні здоров'я	Впроваджувати Закони України в діяльності медичних закладів	Шляхи реалізації прав всіх громадян у галузі охорони здоров'я. Загальні міжнародні засади надання медичної допомоги	Застосовувати основні міжнародні рекомендації з надання медичної допомоги	Обґрунтовувати рішення стосовно впровадження Державної програми розвитку медико-санітарної допомоги	Забезпечувати своєчасне виконання основних принципів надання первинної лікувально-профілактичної допомоги

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління					
Здатність до аналізу структури підприємства, організації колективної праці з досягнення місії та мети організації охорони здоров'я	Розробляти і впроваджувати раціональні форми різних підприємств	Формальні та неформальні організації в галузі охорони здоров'я. Види ресурсів організації охорони здоров'я	Використовувати принципи та методи закладу охорони здоров'я управління в установах охорони здоров'я, вміти ефективно розподіляти повноваження в структурі апарату управління	Обґрунтовувати рішення стосовно основ формування взаємозв'язків між всіма рівнями організації та рівнями керівництва	Обґрунтування особливостей вибору та формування стратегії діяльності з урахуванням особливостей функціонування медичного закладу
Тема 7. Питання менеджменту в сестринській справі					
Здатність аналізу, сутності управління в сестринській справі; розвиток сестринської справи на сучасному етапі	Застосовувати вивчені принципи та методи управління сестринським персоналом	Галузева програма розвитку сестринської справи та основні напрямки її реалізації. Основи управління сестринським персоналом	Формулювати основні напрямки діяльності та удосконалення медичного обслуговування населення; основні задачі менеджменту в сестринській справі	Обґрунтування доцільності використання принципів та функцій управління сестринським персоналом	Забезпечувати аналіз діяльності, який дозволить оцінювати результати діяльності сестринського та молодшого медичного персоналу підрозділу
Тема 8. Лікарські засоби: обіг та суб'єкти забезпечення					
Здатність до аналізу суб'єктів системи забезпечення лікарськими засобами, системи сертифікації лікарських засобів у країнах ЄС	Застосовувати різні лікарські засоби в професійній діяльності	Характеристика лікарських засобів. Загальні поняття про обіг лікарських засобів. Виробники лікарських засобів. Структура та функції аптек	Уміння володіти інформацією про обіг лікарських засобів; використовувати досвід фірм, які діють на фармацевтичному ринку України та світу	Використовувати принципи зворотного зв'язку з фірмами з оптової та з роздрібною торгівлі лікарськими засобами	Створювати умови для виробництва та реалізації безпечних і якісних лікарських засобів

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Менеджмент корпоративної соціальної відповідальності					
Створювати умови для виробництва та реалізації безпечних і якісних лікарських засобів	Застосовувати вивчені показники охорони здоров'я, загальні принципи медичної етики та деонтології; організувати їх реалізацію	Основні складники способу життя. Сутність соціального та зовнішнього середовища. Форми та інструменти реалізації корпоративної соціальної відповідальності	Використовувати загальну оцінку здоров'я популяції, індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП); інструменти реалізації корпоративної соціальної відповідальності	Встановлювати соціальну взаємодію соціального та зовнішнього середовища та можливості соціалізації людини	Відповідальність за своєчасне виконання принципів медичної етики, міжнародні та вітчизняні принципи лікарської таємниці
Тема 10. Трансляційна медицина: з минулого в сучасні тенденції та майбутнє					
Здатність до аналізу сутності трансляційної медицини, сучасні тенденції її розвитку	Здатність застосовувати принципи трансляційної медицини	Внесок відомих учених в розвиток фундаментальної медичної науки	Здатність визначати видатні досягнення медико-біологічної науки	Забезпечувати взаємодію наукових інститутів з практикуючими лікарями	Відповідальність за впровадження наукових досягнень в медичну практику

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми та плани семінарських занять.....	15
6. Теми практичних занять.....	17
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	19
7. Самостійна робота.....	20
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики.....	23
8. Індивідуально-консультативна робота.....	27
9. Методи навчання.....	27
10. Методи контролю.....	30
11. Розподіл балів, які отримують студенти.....	36
12. Рекомендована література.....	47
12.1. Основна.....	47
12.2. Додаткова.....	48
12.3. Інформаційні ресурси.....	50
Додатки.....	51

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЗАГАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ:
ПРИНЦИПИ ТА ПРОЦЕСИ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: **Третяк** Олена Петрівна
Сідоренко Вікторія Вікторівна

Відповідальний за випуск *Гриньова В. М.*

Редактор *Ковальчук М. А.*

Коректор *Ковальчук М. А.*

План 2015 р. Поз. № 89 ЕВ. Обсяг 56 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*